

Sinds de coronacrisis zijn we meer aangewezen op onze eigen leefomgeving. De waarde van natuur en landschap wordt wellicht meer dan ooit gevoeld. Dit is het moment om met z'n allen de grote problemen die er spelen aan te pakken, bepleit Petra Souwerbren, directeur van Natuur en Milieu Gelderland, ook op en rond de Veluwe.

tekst Petra Souwerbren, foto Hans Dijkstra/gaw.nl



Opinie

Zet de coronacrisis in voor toekomstlandbouw

Covid-19 bedreigt al bijna een jaar de volksgezondheid, met als gevolg een economische en sociale ontwrichting die we nog lang niet kunnen overzien. Daardoor dreigen andere thema's aan urgentie te verliezen zoals klimaatverandering, stikstof, droogte en biodiversiteitsverlies. Dat is jammer, want inzet op deze thema's die in het belang zijn van een gezonde leefomgeving, kan bijdragen aan de volksgezondheid en aan herstel van de economie.

Op en rond de Veluwe is de toekomst van de landbouw van groot belang. De boeren willen weten wat hun perspectief is, voor kwetsbare natuur komt het aan op vermindering van de stikstofdepositie en de droogte van de afgelopen drie jaar confronteert ons ook met grote problemen. Dit zijn geen losstaande vraagstukken. Het Planbureau voor de Leefomgeving benadrukt in de *Balans voor de Leefomgeving 2020*: 'Voor de landbouw is echt een nieuwe samenhangende aanpak nodig, in plaats van de pogingen die we nu zien om de gangbare landbouw in te passen in veranderende omstandigheden.'

Dat de landbouwsector in grote onrust verkeert, kan niemand zijn ontgaan. Het landbouwbeleid in Den Haag en in Brussel stuurt langzaam maar zeker richting duurzame kringlooplandbouw. Het is begrijpelijk dat onzekerheid over toekomstig beleid zorgen baart als je een lening bij de bank moet afbetalen en de prijzen voor je product laag zijn. Juist daar moeten we de oplossing zoeken.

Niet het verduurzamen van de landbouw moet ter discussie staan. Dat dit noodzakelijk is, is een gepasseerd station. De vraag is hoe we dat mogelijk maken. Hoe bieden we toekomstperspectief voor duurzaam werkende ondernemers die oog hebben voor landschap en natuur? Het aantal boerenbedrijven neemt jaarlijks af, een trend die al decennia gaande is en doorgaat. Maar hoe mooi is het als dankzij verbreding

van de bedrijfsvoering en door het leveren van duurzame producten waarvoor een eerlijke prijs wordt betaald, de werkgelegenheid op het platteland behouden blijft en het cultuurlandschap een fijne plek blijft om te vertoeven. Het belang van natuur en landschap in de eigen leefomgeving is dit jaar meer dan ooit duidelijk geworden.

Daarvoor moeten we wel een aantal grote hindernissen nemen. Een daarvan is de uitstoot van stikstof. De aanpak is dat alle sectoren die stikstof uitstoten een aandeel in de oplossing leveren: industrie, woningbouw, mobiliteit en landbouw. En hoe vervelend de boodschap ook is: de uitstoot door de landbouw is naar verhouding het grootst en dus zal de landbouw de stikstofuitstoot fors moeten beperken. De Veluwe is bovendien een voor stikstofdepositie heel kwetsbaar gebied. Het voortbestaan van bossen en broedvogels staat onder druk. Bijzondere plantengemeenschappen verdwijnen. Dat komt doordat de stikstofneerslag leidt tot verzuring van de bodem en afsterven van bomen. Dan verdringen woekerplanten beschermde planten en is er te weinig kalk beschikbaar, met als gevolg vogels die zwakke eieren en kuikens voortbrengen.

Zowel landelijk als provinciaal zijn maatregelenpakketten in voorbereiding. Inmiddels heeft de provincie Gelderland een regeling voor bedrijfsbeëindiging in de kalverhouderij opgesteld en het Rijk een beëindigingsregeling voor de varkenshouderij. Voor de blijvers is het de uitdaging om circulair te gaan werken in harmonie met de natuurlijke omgeving. Dat is makkelijk gezegd en moeilijker gedaan. Met het uitvoeringsprogramma van het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw willen we voorwaarden scheppen voor boeren om stappen naar duurzame productie te zetten. Het organiseren van een nieuw verdienmodel is daarin een belangrijk speerpunt. In de huidige markt wordt de grotere inspanning die we van boeren vragen voor na-

tuur en milieu niet of nauwelijks beloofd. We moeten toe naar een markt waarin we een eerlijke prijs betalen voor de kwaliteit van melk, groenten of granen die met aandacht voor natuur en landschap zijn geproduceerd. En diensten die een boer levert voor onze samenleving zoals landschaps- en waterbeheer, daar moet een passende vergoeding tegenover staan. Het vraagt leiderschap van alle schakels in de keten. Van boeren en hun organisaties om de maatschappelijke doelen waar te willen maken, inclusief een forse vermindering van uitstoot van milieubelastende mineralen. Van bestuurders en beleidsmakers om niet de kool en de geit te willen sparen maar betrouwbaar te zijn in een langjarig perspectief. Van de agro-industrie om omgevingskwaliteit te integreren in business-modellen en deze te waarderen. Van de detailhandel om zowel bij de inkoop als in de boodschap naar consumenten de omgevingskwaliteit te waarderen en nieuwe duurzame standaarden te stellen. En last but not least van de consument om te beseffen dat je niet voor een dubbeltje op de eerste rang kunt zitten als het gaat om natuurinclusieve voedselproductie. Nederland, dat zo bekend is om zijn landbouwonderzoek en -kennis, zal een nieuwe beweging moeten maken gericht op innovatie in grondgebruik, marktconcepten en landbouwcultuur. Over enkele decennia zal ons cultuurlandschap hopelijk gevarieerder zijn, met meer landschapselementen, gemengde teelten, samenwerking tussen akkerbouw en veehouderij. Met hopelijk ook meer leven op het platteland, zowel mensen als planten en dieren.

Kom in beweging. Laten we kiezen voor een landbouwbeleid dat stuurt en verleidt op weg naar deze duurzame toekomst. Laten we kiezen voor duurzaam geproduceerd voedsel met oog voor natuur en landschap en daar een eerlijke prijs voor betalen. Dat verdienen de boeren. Het gezonde leefklimaat en de fijne leefomgeving die dan ontstaat, komt ons allemaal ten goede. Ik kijk uit naar dit 'nieuwe normaal'.